

ORIENT ➡ OCCIDENT

ИСТОК ➡ ЗАПАД

МЕЂУНАРОДНИ ЧАСОПИС ЗА НОВУ УМЕТНОСТ
REVUE INTERNATIONALE POUR L'ART NOUVEAU

br. 12.

god. II.

ZE

LJUBOMIR MICIĆ

IVAN GOLL

SADRŽAJ

D. ALEKSIĆ / Lud je čovek
V. POLJANSKI / Laso materi božjo
oko vrata / Lepota konja i lice
kraljice Zite
P. DERMEE / Passe — Sports
Л. МИЦИЋ / Шама на гробљу лас-
тиске четврти
F. R. BEHRENS / Valettiede
S. FELSHIN / The Famine

Makroskop

Ipak se kreće / Die Neue Welt /
Bem—Objet—Gegenstand / Goruć
Grn / Knjiga večnosti / Iz redakcije /
Na omotu: Opet plagijat

Reprodukcije

MIH. S. PETROV / Linoleum
LOUIS LOZOWICK / Kompozicija

19

MART

22

LASO MATERI
BOŽJOJ
OKO VRATA

LUD JE ČOVEK

N

SHIMMY...

i

T

! ZAGREB - YUOGOSLAVIE - STARČEVIĆEV TRG 10

MEĐUNARODNI časopis za novu umetnost.

IZLAZI jednomput mesečno na zaprepaštenje sviju Srba Hrvata i Slovenaca.

PRVI balkanski časopis u Evropi i prvi evropski časopis na Balkanu koji stvara i određuje novi umetnički smer: ZENITIZAM.

JEDINI časopis u istočnoj i zapadnoj Evropi koji donosi neobjavljene priloge najmodernijih svetskih pesnika i umetnika u originalu svoju jezika na globusu.

RUKOPISE ne vraća.

HONORARE ne plaća.

RUKOPISE (naročito stranih jezika) koji nisu pisani pisatim strojem ne ulaze u obzir radi stamparskih poteškoća.

PRESTAMPAVANJE, prevodenje, prepisivanje i prepevavanje nipošto nije dozvoljeno bez prethodne dozvole. SVE rukopise, pisma i ostalo što se tiče revije »Zenita« treha isključivo slati na adresu gospodina urednika: Liubomir Micić, Zagreb, Jugoslavija, Starčevićev trg 10. REDAKCIJA i administracija »Zenita« prima svakodnevno samo od 2-4 sata po podne.

ABONNEMENT — seulement par an: France 30 Fr (3 Fr) — Allemagne: 150 M (15 M) — Italie: 30 L (3 L) — Amérique: 10 Dol (1 Dol) — Tchécoslovaquie: 50 Kč (5 Kč) — Angleterre: 10 Sh. (1 Sh.) — Autriche: 5.000 d. ö. (500 d. ö.) CENE oglasa: cela stranica — 500 din; pol — 280 din; četvrtina — 160 din; osmina 90 din; desnaestina 50 din.

SVI koji među svojim prijateljima nadu 10 pretplatnika dobivaju »Zenita« besplatno.

ONI koji žele biti poverenici neka se izvole pismeno obratiti na upravu i zatražiti upute.

SAKUPLJAJTE ZA STAMPARSKI FOND »ZENITA«!!

KNJIZARI, nakladnici, pisci neka šalju svoja izdanja uredništvu na prikaz ako žele da se o njima vodi računa. Na knjige i druga umetnička izdanja koja nam ne budu šljana, ne čemo u »Zenitu« obraćati nikakovu pažnju. KNJIZARI van Zagreba ujedno se umoljavaju, da naš časopis poručuju i preplaćuju, da ga stavljaju na vidna mesta, da upozoravaju svakoga na najmoderniji i najnapredniji evropski časopis u Jugoslaviji i da redovno obračunavaju svaka tri meseca sa 25% popusta. »Zenita« dobivaju samo oni časopisi i dnevnici koji nam šalju u zamenu i redovno oglašavaju svaki naš broj.

OTVORENO I ZAJEDNIČKO PISMO GG. PRET-PLATNICIMA

kojim molimo, da nam odmah putem pošte izvolite dostaviti pretplatu i zaostatke koje dugujete našoj upravi. Primajući i poručujući naš časopis a bez ikakove naplate činite nam svojom nemarnošću i neuvredljivošću suviše troškove i zapreke.

Uprava »Zenita« počevši već ovim brojem ne će nikome slati naš časopis, tko ne udovolji svojoj pretplatničkoj dužnosti, a u protivnom izneće imena sviju, koji to za prošlu godinu nisu učinili.

Uprava »Zenita«

Nove knjige i časopisi

koje je primila naša redakcija:

BELGIJA

ÇA IRA. (Anvers) Revue mensuelle d'art et de critique Maurice van Esche. SIGNAUX de France et de Belgique (Bruxelles) Urednici: za Francusku: André Salmon — za Belgiju: Franz Hellens.

FRANCUSKA

L'ESPIRIT NOUVEAU. (Paris) Revue internationale illustrée de l'activité contemporaine. Directeur: Amédée Ozenfant. CÉLINE ARNAUD. POINT DE MIRE. Poesme. Kolekcija »Z«, izdanje Jaques Povolozky & Cie Paris.

NICOLAS BEAUDUIN: L'HOMME COSMOGONIQUE. Izdanje Povolozky, Paris.

JEAN TAUZIN: EURYTHMIE. Poème.

ITALIJA

LE FUTURISME. Revue syntétique bimensuelle dirigée par F. T. Marinetti.

NEMAČKA

CLAIRE GOLL: DIE NEUE WELT. Antologija najnovije američanske lirike. Izdanje S. Fischer. Verlag, Berlin 1921.

PETER HAMP: DIE GOLDSUCHER VON WIEN. Nemačko izdanje priredio: J. Goll. (Rhein Verlag Basel).

DIE NEUE SCHAUBÜHNE (Dresden). Mesečnik. Urednik: Hugo Zehder. Izdaje Rudolf Kaemmerer Verlag.

IVAN GOLL: ASTRAL. Izdanje Rudolf Kaemmerer Verlag: Dresden 1920.

DER STURM (Berlin) Mesečnik. Urednik: Herwarth Walden. 1922.

ARARAT (München). Mesečnik. Urednik: Dr. Leopold Zahn.

DER GEGNER (Berlin). Mesečnik. Odg. urednik: Julian Gumperz.

ARHIPENKO-ALBUM. S predgovorom Theodora Däublera, Ivana Golla i pesmom Blaise Cendrarsa. Izdanje, Gustav Kiepenheuer Verlag, Berlin.

DAS FORUM. Berlin. Mesečnik. Urednik: Wilhelm Herzog.

LA REVUE RHENAN (RHEINISCHE BLÄTTER) (Mainz). Urednik: I. Delage.

PRESENTISMUS. Raoul Hausmann.

DAS DRAMA DER GEGENWART. Max Freyhan.

ŠPANIJA

ULTRA (Madrid). Poesia, critica, arte. COSMOPOLIS. (Madrid). Revista mensual. Director: A. Hernández — Catá.

TABLEROS (Madrid) Revista internacional de arte, literatura y critica. Director: Isaac del Vando Villar.

(Ovaj broj donosi prikaz o »Zenitu« ističući ga kao »la torre de Babel« (babilonski toranj) i prikaz o »Paris brenate Ivana Golla za koga veli španjolski pesnik G. de Torre »lucifero zenitista«.)

OPET PLAGIJAT. »Savremnik« br. 2. (ne zaboravite tehničku reprezentaciju — izraz cele revije i njenih saradnika!) doneo je na vidnom mestu članak »Sedma Umetnost« pod navodnikom notornog prepisivača i plagijatora G. Krkleca. Isti članak je nečuvani novinsko-knjiški ekscerpt svega što je taj napirli-tani mezinac »Kritike« pobrao kojekuda o kinematografu, pomoću koga se ujedno reprezentuje i urednik »Savremenika« g. Ljivadić (famozi!) Da se uvek nadu najgori da bačete lišu nove težnje to nas ne čudi i normalno je. Ali bogami nas iznenaduje perfidnost tih istih purana koji se potajno muče da ljudski pokradu te nove i da kukuricu uveće umesto u zoru, da se na njih u isto vreme obaraju i ismejavaju. To je krajna perfidnost! O samom ekscerpt članku nije vredno govoriti a ni osvrnati se na jednog neozbiljnog piskarala (koji će se još nametnuti i za filmskog stručnjaka kao kojekakovi literarni mašići i kolini kad ih koja firma dobro plati. To je »normalni« tok) Članak je šund jednog literarnog vagabunda i mićemo izneti samo jedan izvadak iz berlinskog tednika »Voss« br. 27. koji donosi članak »Der Regisseur« od Eugena Tannenbauma radi uspoređenja: Zwei Arten von Film-regisseuren sind vor allem zu unterscheiden: der Maler-Regisseur und die Schauspieler-regisseur. Der erste wertet die Film-möglichkeit nach malerischen Gesichtspunkten aus. Im ist das Bild szenisches Ausdrucksmittel. Der Schauspieler-regisseur führt Regie nach den Grundlinien der körperlichen und miasmischen Ausdruckskunst.

»Savremnik« br. 2. strana 72. 10 redak odzgo, prvi stupac — prevod (s malom izmenom!) bez naznake vrela što mi krstimo s potpunim pravom: PLAGIJAT.

Ako je neko uvredjen neka slobodno traži zadovoljštinu i mi smo uvek spremni nastupiti dokaz istine. Taj drski i nesavremeni plagijator po imenu Gustav Krklec, kako čujemo dobio je i državnu stipendiju za inozemstvo. Valjda zato da pokupi mnoštvo knjiga i starih novina, pa da ih po povratku servira jugoslavenskim revijama i izdavačima pod svojim imenom. E baš — niko nema što — Zagreb imade!

U štampi: **Dragan Aleksić: Provala gospodina Hristosa Romangroteska**

autorovim predgovorom: Premudra poslanica o nama

LUD JE ČOVEK

Dragan Aleksić — Zagreb

Leži. Leže.

Jedna škatulja. Dimenzije i boje, pregraci, kreveti, stopala, pljuvačnice, zlatni rez. — Bolnica.

Svi: bele sardine, tačni redovi, brojevi u duljinu, nemodno traganje snage. Kuda nestaju dubine? Zavrtane, spiralne, tipične, blezgaške figuretine na zidovima. Četiri je jedan red, osam dva.

Puna šupljina mucanja. Mucanje i buncanje kao ogroman kompleks liže prašinu. Zrak je želja, gost i spominjanje. Spirale dimova, daha, sakrića, hodova, reči. Kamo one dve povijuše? Eto nosimo gomilu, peva Kubus. Zaobilazi svačija reč, iskreno govorenje nije više reč.

Leže. Leži.

Dug, dugačak, plosnat, sed, tipičan, dijalekt u nosu, on suma svih ogrezotina.

Broj 8

O-o-o-osam — pevuļji opatica. Ploča još neokrnjena, podnosi trpljenje. On doduše ne čuje mnogo: gleda zaobljene usnice i trepće.

— To sam ja. Hm. Pa ja.

Lagan privljen luk, bacanje ruku, šum.

— Do o o bro. — muca na kavu i motri usidrenu opaticu. Čemu ga gledati. Ona i godina dana nošene kave. Na čorbu se bulji petminutno, dosadno, sibilski. Ploča trepće: gledaj, slova su situacija sad i samo sad.

Pod njegovim krevetom? Čemu? Ona ima lepe, obrezane prste. Dizati je nužno. Ona diže nekim mišićem, lagano proročanski setno — Pokazuje na ploču — pa to je na d krevetom, nad! On zna što se pokazuje, zna. O da.

Pre svega kažiprst je bačen. Ona ne će to: ona pokazuje prstom imena palac. Tko ima viziju o svežoj jabuci? Ona vole nešto nesvagdanje. Poslovica u celoj škatulji: ne biti lud kao opatica. Uistinu to je ništa. Bolesnik broj 20, levi kut kraj vrata, motri, opaža, očajno bulji očima. Dakako suvislo i crnima. On onda jako ispruži vrat, pevuca očajno, ironijski i željno. I sad sad:

Palac palac palac
Palac palac palac
palac paaaalac.

(Na napev čoe: »Jedna cura mala«...)

Igra po zraku arija i opet slova. Surva se na njen prst, a ona tupo, magički jače pritisne ploču. Ona je anemična.

Piše: 28 godina. G o o o dina. Eto čudenja.

Si si si si ro ro ro mah. Treba pokazivati usnama. I razumeti. On razume: prokleta. On bi zviždao, nekoga vredao. Doktor negde seče, čuje se. On se seča da tu spada reč: uvrediti.

Ali opet on ne zna igrati ubojicu.

Ona odlazi kraj čudo maštanja. Uzburkan mozak nije mozak: gumiarabika. Misao se o godinama ruši. Misao guši, ubija nerve, tokće po mozgu, ne zna izgovarati. Što izgovarati, puno buncati:

pi pi pi pi pi
pi pi pi pi pi.

Prošlo je. Lečnik ima pogled kao tetreb. Gde? Lečnik se nadvija, njemu sluša, pomiče, govori:

— Kako je to mogao — Ovaj . . . Kako dugo je ovde?

— 333 dana
— Došao?
— Dvades . . . ne, tridesetoga oktobra.
— Devetstoosamnaeste!
— Devetstoosamnaeste!
— Čudnovato —
— Da —
— Među poslednjima
— Zadnji —

Kimanje glavom. Sat čepka — Buncanje čara po zidu: nastavak sledi.

Oči on ima grozne — kažu i kaže ona. Nije video zrcalo već dugo — Tako samo čuje o svojim očima. Uprte su u zid. Posve ravno.

Daju neki posebni prizvuk celom buncanju.

Gleda. Hvata dobru tačku u spirali, ona beži, teško slediti, evo je, uhvati. Kad sunce pritisne prsima prozor tačka je jasna i svezana pred njegovim zenicama. Težak oblak niše njeno oslobođenje — Ima plen kao vreme.

Najviše rade oči, duge bolove one pomiču k nekom trepetu nadanja. Oči njegove imadu snagu, paklarski se pripiju uz objekat, tuku pomaknuće i tako — On stoji ne može dalje i pušta se nemoćno.

Boji se.

Boje se svi.

Svi strepe: oči toga osam, oči osam.

Ne ne.

Ne, ne će samo ležati. Ne će samo reči učvršćivati — On hoće dizanja.

Dizanje.

333 dana nije vidio tarac.

333 dana nije vidio kola.

333 dana dakle ne vidi ništa.

Samo ovaj beli bes. Sarkofak tronuća. Ne.

Ne će tako. — Dizanje.

Ušančenje. Prva psotka — — Pokorno stojim.

Pokorno stojim.

Hej Sumatra — Bumburum. Ti — kun — či.

Glavni hor. Tri zvezde. Supravizit.

Revers. Mama. Lopo-o-ovi.

He he, mi smo . . .

Hej Sumatra — — — Suma.

Soba noć san ili ne: buncanje.

Taaaaako.

Prvi pokret nogu — Ustaje se — Neki mali grčevi kandžijaju poredani u slomljenom pravcu od palca na nogama do ramena. Trza se tiho, mala omaglica trepće žmigavo uskrnuće, pred licem pokrik — Tumara.

Tu

Tu je. Huhuhu. Prozor.

333 dana kvaka nije taknula njegovu ruku. Otvaranje. Noć u svetlu i tami zbrkana. Neka iskrpana čilime-tina. Svetla se uginju vetru i plješću sebi. Svetla su, vele, poštene žene.

On se ne može više ni maknuti.

Prokleti život. Bolnica pa ova svežina. Može li se on uopšte sećati svežega. Tristatrid. Zar se još ovde živi: bedo, ja sam mislio ti već odučka svoju odlaznicu. Vetar u grlo nagrće niske stupnjeve. Uvija u sobe tisuću novih mirisa, grgoče i psiće — Mesec se isčepio iz oblaka, kao komad govedine ponudio, stao na čistinu i mlohavo puza. O njega se pričvrljile, prilepile, prišaratile njegove jake oči u udove, u kosti, prenaša se na pod, na daske, krevete, lica — Nemoguće pomaknuti —

See — strooo. Bezumno se oduljilo.

On pada. Drhtaj pada.

Mesec pušta oči. On je pao.

Opatica, njena belina, njena ruka, njeni prsti, njeno pero —

Izveštaj lekaru:

Broj 8. kraj prozora pao. Br. 20. levi kut, kraj vrata, vikao uplašen — Spavanje i mir prestali. Učinila sve potrebno.

Leži opet lepo pod pločom.

Čaja? Ne. Kave? Ne. Što? Ništa!

Čeka noć noć noć.

Prokleti broj 20. Njegove ga oči streljaju. Čekaj.

Ne može ga umrežiti. Čekaj samo!

Držaće ga ceo dan.

No — No.

Nije ni znao, da je tu dole trg. Oni dakle na trgu.

Na bojištu posledni puta neki trg. Posle soba. Sebi se mora smeјati — Sretan čovek. Tko je ono brbljao o nesretnom svetu. Nema prostorne matematike. Hahaha. On ima sobu: suženu nesreću. Ali to je sanduče. Imamo mi i stihova o tome — O da. On šapće:

Suzila se suzna dolina moja.

Smeje se dugo. Kad se ono smeјao. Posledni puta. Poremećenje? Doktor do besa! Bukvani misle, da sam lud. Ja? Tko? Ja?

Ti što brbljaš, kuš! Ja?

Da ti mamu... ti...

Pritegnut je ne može srnuti.

— Broj 20! Naveštam ti rat. Razumeš podrtino.

Suzna. Suzna. Zadaviće on toga dvadeseterca. Kreten. Što?

Četrdesetosam ušesa skače u napetosti.

Soba sluša.

Otvorena usta.

Buka, na trgu povici, urlanje. Uurlanje.

On se najpre isprasio, uzdigao, nagnuo k nogama, pridigao, stao i zaokružio očima.

Ne, ne, mora se tamo.

Jedan glas mu dere bubnjište.

Mora, mora, mora. On pokreće svoje oklevanje.

Miče se. O da. Tamo.

Stoji.

PRVA MINUTA: Trg nakrcan. Crna slobodna bića.

Usko se drže, zmotavaju, pilepljuju.

Onda urlaju. Onda šute.

Onda govori jedan. Onda povikivaju.

Onda govori drugi. Onda viču.

On uspravljen, namršten, pruženih dalekih očiju. Pred skok drkću — Potresa mozak jedna zaboravljena čegrtaljka. Kroz meso preseca nešto hladno, viče: dolazim. Isceren bleđo, nepomično iznutra okrvavljen.

— Što? Dakle n a t o? On?

Ravno su učavljene oči njegove na sredinu trga, govornika u crnom. Govornik ima bleštave usne, čelo gore, ruke dejstva.

Grozničavo udaraju nove zrake, u zatiljak dakću i motaju se u njegove oči: Zalci.

Broj 8 kreščenduje — Još još još.

DRUGA MINUTA: Kreščenduju oči. Pogledi tapću: ovamo njušku, ovamo. Govornik govori.

U ime prava ljudskoga, u ime velike ljubavi naroda, ima se naša, odvajkada slavna, obala — dati nama. To je naše. Večno treba braniti pravo ljudsko, jer na tome ima svet graditi.

Svakome dopuštamo da živi u slobodi, nigde ne ćemo nasilja... pravo čoveka...

Kreščenduju, kreščenduju.

Dole plovi neko stezanje. Praćaka se crni govornik u grču otimanja. Pritezanje u njemu raste — kako duboke skokove osećaja duša u očaju? Tko vidi nemogućnost apsorpcije svega sećanja? Duboko se uvreži maljušni satan u prorove i grebe kao pusti očajnik. Postoji li božanstvo u prodoru k nepoznatoj sili nagona, koja pozna ton dinamičke urvine. Biti pasivan, žeda miran mozak.

TREĆA MINUTA: Oči njegove neprestano pitaju — Oči njegove žegu porazno. Porazno. Sad. Sad. Ršum — Zeže li? Ne? Dakle ne veruješ? Sedmi oktobar — Sedmi. Straža i ja — Lepe sinonime.

Glupo — Glupo ja gledam.

(Oči imaju nisku notu.)

Dan. Satrapski dan. Časovnik nigde. Sećaj se: drkću mamuze, lupanje, šum i žvižduk. Oštro upiljeno ravnogledanje. Ja vas pozdravljam, službeni glas. Pokriven je vaš glas: Ti si to dezterterče — Što? Ne znaš govoriti? Meketni pasja... Pokorno javljam, tu sam i svet je lep. Taako — Dva položaja sutra napred. Hulja je čovjek dezterter.

(Oči imaju jaču notu.)

ČETVRTA MINUTA: Oči u uskom i širokom mlazu. Ponovno: oči uskom i širokom mlazu.

Osam sati, dan iza. Dakle još živ, dezterterče — Jest, pokorno... kako to stojiš? Mrcino lena, u što si prevaleo godine — no...

Pokorno javljam, da nisam mrcina — Šuti, sunce ti majčino — Dvostruko vreme na izvidnicu... Posve. posve. Pokazaću ja tima gadovima. — U meni: gutanje pljuvačke, sapinjanje grkljana, u glavi nekakovo vatreno — pogano kuršumljanje. Odlazi!.. Prestaje svet kao lepi ovoj mojih očiju...

PETA MINUTA: Oči suzuju mlaz, spuštaju se. O beše već dan. Sam posve sam bežim sa izvidnice. Drugovi lepo legoše, nema ih. Da. Krv je svakako promočila tlo, ali sunca je i zemlja će biti po starom. Stadoste. Došao si, gde drugi? Pokorno javljam: sam sam. Ti ti ti sam? Pa? — Spavasmo. Mirno i sabbasno. Časovi tuku sve. Lepo je biti uljuljan. Ustaj, lenčino dezterterska! Vi nada mnom. Imam oči vazda spremne. Odmah u izvidnicu. Brzo i daleko. Idemo i gadaju nas. Što ja znam, ali brzo ostah sam. Da li si pucao — Da, A, a a, jesu li na tebe pucali. O da vrlo pljuštavo. Mamuze vaše užasno cikte. Ja ponavljam sebi: čudo naboja ispustih, ne okrunih ni crepa u selcu, ni ptice ni strvine. Ništa. Samo kadgod bojim se: je li od mene koji kukčić u vazduhu ubijen?

ŠESTA MINUTA: Oči besnije tuckaju: Onda skočiste najednom: u selu u sobi ja i žena. Neka žena mi dade sebe, jer veli imam pogled sanen. Ne razumeh ja njen jezik, ali razumeh nju. Podamnom se ona

ugodno belila. Imate oštro lice kao bajunet. Nešto veselo, zadovoljno iznakazi oštrinu. Bljutavost.

Oči su žarile. On se trgne: snaga očaja. Opet da govori. Nesuvislo tapka po rečima. Osećaje sve u pogledima sa bolnice i sve se to mešaje u njemu. Divlja omama i bes nad neznanom jakošću toga pogleda uzburkala, zavrtlala, divlje zavijorila. On svladava, hoće nasrnuti u reči, hoće grepsti sa zaboravljanjem.

Ne smemo ne smemo se dati varati, zazazava-raaavati — nikada — nikakada —

Osećaje jaku uvrtnju u mozgu, žare oči, jaki udarci, proseci. On nema više pomaknuća: sve se okomilo u grč, smešno ispružen stav, tupi nepomični nagib, jaka uštapljenost, a unutra vitlanje, stezanje.

nikakvim obe be obećanjima,

ne go o o o — po po po po.

On šuti. Strelovito se okreće njegova glava, magnetski privučena, bulji gore. Izobličen savijen i tup, bestrzajan, bezrečan. Nema micanja: gore drže oči strašno kao zverska priprema, cakne koji vetar, štropotne pasja repina, ukočenje i slušanje.

SEDMA MINUTA: Oči tuku tankim iglama dublje, štroptaju zrake prigušeno.

Tako se vrši dužnost, mrcino dezterterska. Takooo. Kako ono stajaste izobličen, skripav i besan. Ja stadoh uplašen ili nesvestan. Pokorno javljam ja sam... Što? Ti meni isprike... Ja se priberem i moja leva žila jako skokne. Dā, pravo imate, ne ću se ispričavati. Hteo sam: četiri meseca nemam ja istinske žene... Osetih, čemu tiskanje reči, osetih: tri užasna udarca korbačem, tri užasna kuršuma popreko, drktavo prasne nešto. Dubok bol. Žena ima cijuk prestrašan. Ja imam bes, ali ona me drži, posle vaša telesina i naperena pištolja. Žena ima prestrašan cijuk. Kuća nekud putuje kao ljudi aeroplan. Skočim iz nje, sve se okreće, gde to odbežoh.

Nema micanja. Dole crni čeka neko svršavanje sebe.

Groza leprša u svakoj ćelici.

Groza.

OSMA MINUTA: Oči tište jakim ocelom.

Tada vi odvedoste mene zapovedniku. Ja lež klonuli život, popljuvan čovek. Govore ljudi oko mene: mlitava dobričina. Ja sam imao energije, ali što ću, kad ne imadoh zle erupcije. Popljuvano smetište. Pitah se: je li to čovek u meni. Buka, govor, vi na me upirete i govorite bujice, šikate snopove. Vidim svi se zgražaju. Ne razumedoh. Podmukli, vi ste znali, da ne znam taj jezik. Što ja znam: osuda je bila nešto čudna. — Posle neko šapnu: ovaj je ubio ženu u selu. Ja? Dakako, gospodine, ja onda razumedoh...

I i i, beh bacan pred tisuće tanadi...

Svuda.

DEVETA MINUTA: Oči probadaju usijanim šiljcima.

I vi sada tražite za sebe pravo.

Čovečje pravo.

Da i vaš gospodin general.

Što se ne okitiste kao pre i pokazaste tu.

Sećate se vaš sudija nije mene ni pitao.

Gomila bulji gore u snažno gledanje. Kao da se to razume. Bela košulja. Da lastavice lepo proleteše. Mršavi, dugi kompleks kostiju. Grč u celom telu. Drvo je jedno skliznulo na zemlju. Oči strašno dobra udica. Smeјati se. Gomila je jedan. Grč u telu, prodor pupila. Udarci se primaju, postoji i pokornost. Crni dole ne može škrgutati.

Čemu još stajati. Dolazi neka navika. Ne. Svijao se, cerio, nagrdio, ižežen i izubijan, mlohav i sav porbrkan. Neka prokletstva, on ne zna kakova svijahu se ujedno i tu se skrutne nešto kao misao.

Tada mu se učini, da oči

probodoše posve mozak;

Svi tražite pravo na padanju svoga.

Čemu to meni u Predsmrt. Ja potpuno

u predsmrt bacam ludost, jer, jer ste

jer ste — kit ne, ne — ihtiosauri.

Hohohoho — onaj dole pade. Pade. Pade. Hipnozno oslobođenje.

Nagnuše,

Zavikaše,

Zaurlaše.

On beo dočekiva sve. Oni se smeјahu. Oni ne razumeše. Što to postoji? On oseća zdravlje. Nekako rođeno zdravlje. Ne to sama ruka jača. On bi vikao za mozgom.

Čemu?

Onda ukočenje. Veliko ukočenje. Postoji i za ljude izvesna poniznost.

Neko se otme, naglo izbacilo:

— Tko je on? Tko?

On se smeјe i misli: dobro ste završili zbor. Adria plovi kao neka školjka, ima čarobnosti. Opatica bulji. Ona bulji i diže prut na ploču. Broj 20. u cetrnju stoji kraj crne ploče nad krevetom. Ima i tistranja u razbijenosti.

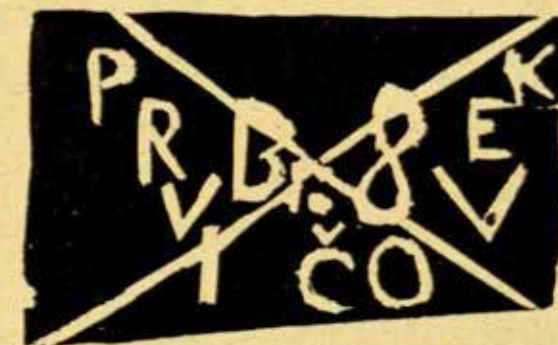
U ruci duga, duga bela kreda.

Imali li u belini beskonačnosti, neko se pita.

Stoji. Prsti su mu u pomicanju.

Dve se bele dijagonale prekrstiše. Među njima br. 20. topografski: levi kut kraj vrata napisao.

Dā, ploča sad strši.

Prvi čovek.

Onda pogleda okolo: beše već gotovo sumrak i on pomisli negde na nekog Isusa Hristosa, što cokće na magaretini. Kada ima da lipše čovek? Gledaju oči, mnogo ih je i svačaju tek slova, beskonačno buljenje ih ispričava, a porivi u njima pevaju: dajte nam hihota.

Br. 20. upre pogled u ukočeno mnoštvo, seti se da postoji neki Isus Hristos, što lipsava kao kerče najgubavije, proćerdana masa što manje vredi od one magaretine —

He he. Br. 20. Broj 20. Upre pogled i vidi da je sad u njemu nešto zakuhalo izvan svega što se poređuje. Upre pogled nađonski u prst opatičin, cerekaju se vrapci, divlje zavrisku, zaigra po sobi, vetar promrmlja psovku, u spirali kroz prozor pucaju glasovi br. 20.

Palac palac palac

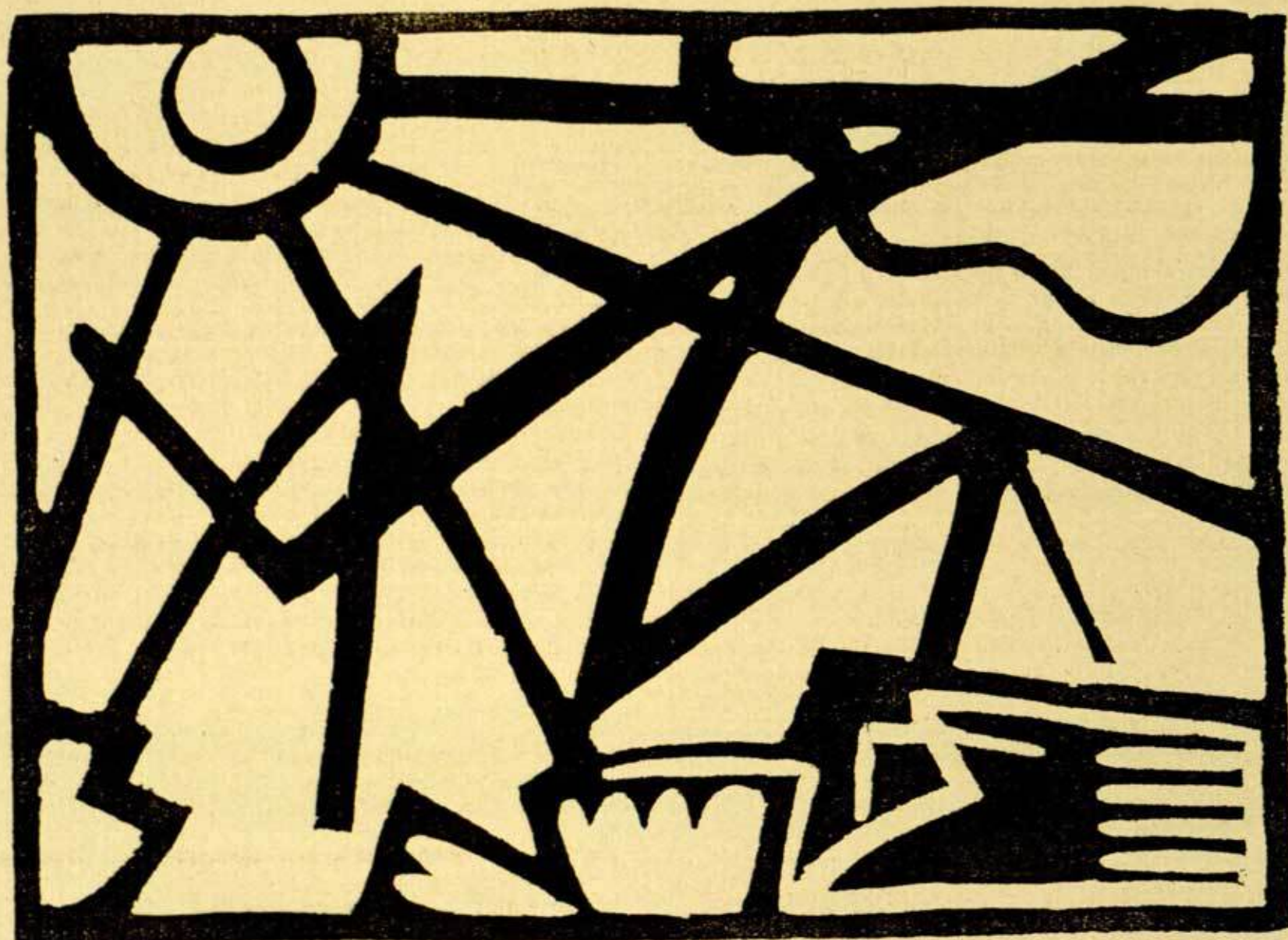
palac palac palac

palac paaaaaalaac...

(Na napev mōre: »Jedna cura mala...«)

Francuski časopis »Promenoir« o »Zenitu«:

»La revue ZENIT veut prendre dans la vie moderne la place de la montre ZENIT garantie trois cents ans. Elle réunit en art tous les ismes ennemis et si proche parents: Futurisme, Cubisme, Purisme, Expressionnisme, Dadaïsme, Ultraïsme e. t. c. ZENIT est internationale et interreligieuse«. E. t. c.

Mih. S. Petrov — Beograd

Linoleum

PESME V. POLJANSKOGA

Laso materi božjoj oko vrata

Ne bojte se jastrebovi
još ima pilića!
Crvena krv im kao ruža cveta.
(Slast je piti krv.)
Što se koga tiče
epilepsija grč samrtni
bolesnih bednika?
Mi ne možemo biti otaca svojih
ocil!

Mati božja
upravo je nastupila u City-Bar.
Jojojojoj
da znate
koliko će opet biti novorodenih
Hristova
koji će imati hereditarni sifilis.
Ljudi! Vi skoro već ne ćete znati
tko je kome bog.

Ne bojte se kopci!
Vaš parabolski skok ispod užarene sise sveta
biće ubod kljunova
u izbuljene oči krepane kokoši
kulture stare.

Crkni čorava kvočko
ne priznajem te božjom materom!
Elipse kobaca gore pod sisom sveta
Laso su za tvoj vrat,
jer
bogami je dosta sediti dvadeset vekova
na smrdljivim jajima.

Lepota konja i lice kraljice Zite

Mozak rada crne mačke
Čoveka mrzim
Čoveka volim
:nadasve mi je drag
FIJAKERSKI KONJ.
Fijaker crni mrtvački sanduk
(Non symbolismus!)
čeka putnike.
Fenjer gori
osvetljuje stražnjicu konja
:lepša je u ovome času
od obraza ministra predsednika
i lica kraljice Zite.

U svim fenjerima gori moj
ja
!

PASSE — SPORTS

Paul Dermée — Paris

Le doigt sur la tempe est un revolver chargé. La blague à pondre des anciens boucaniers n'attend qu'une étincelle pour sauter. Tous les explosifs, hélas! dans cette boîte, et même la nitroglycérine que le fôlement d'une plume atomise aux quatre coins de l'espace!

Qui donc trouvera le moyen d'emprisonner la pensée, da l'incorporer à quelque matière lourde et froide comme ces pondres violantes, dont les Anglais, ont fait des côtes de tabac qui brûlent à l'air avec mauvaise grâce?

Tout va sauter dans cette boîte crânienne si vous ne marchez selon le rite de la tribu, si vous êtes encore dans hier ou déjà dans demain, enfin si un seul de vos membres veut improviser quelque danse.

Chacun à son rang, avec son rôle dans le cortège lent!

J'ai connu un homme étonnant, harmonieux et décevant comme un pendule.

Attaché plus haut qu'ou nos yeux peuvent voir, il passait parfois comme un cri le vent, hier aux âges primitifs, demain aux âges futurs, courant quatre-vingt siècles en une nuit.

Notre point actuel, à nous Parisiens, n'est qu'un des points du lieu bizarre dont on n'a pas su trouver la formule. Ce qui embrouille tout, c'est que les départs ne se donnent pas tous en même temps. Si bien que le premier arrivé n'est souvent qu'une lamentable cane. Pleurons sur ceux qui arrivent, car leur fin à tous est proche!

Mais on n'est jamais arrivé et rien n'est jamais fini! Moquez-vous de votre honte, vous tous qui vouliez être des pieux pour limiter le champ de la course.

Est-ce une poursuite de quelqu'un ou de quelqu'idée, ou une fuite affolée?

Il ne faut pas regarder derrière soi. Cela ne vaut rien de se laisser emporter à reculons.

Toutes les performances sont relatives et il y a des Raphaëls parmi nos peintres d'enseignes.

Est-ce pour oublier, que tu t'hypnoses sur ce dos rayé de bleu qui file devant toi à si belle allure? Ta pensée est descendue dans tes jarrets et court.

Et le jeu est si joignant, si vive, l'aspiration de la piste en vacuum cleaner-que, tête la première, je plonge et tourbillonne dans le macrocosme vert.

Hurrah sur ceux que je dépasse — sont-ils partis avant moi ou après? La justice n'est pas de ce monde sans objet.

Rararacra! je passe sur le ventre de ceux qui tombent assommés sur leurs ancres.

Si — si — sifflet pour ceux qui fuient dans les agrès!

Des pistes, des cirques et des criques, où tourner tout le jour en rond!

Sport, sports, tout n'est que sport!
Le progrès consiste à battre des records.

Dans quelques milliers d'années le couteau de l'armée suisse aura soixante-dix lames et toutes ses dents. Et quelle merveille sera notre âme à ce moment!

Un vrai savant toujours sciera avec une lime et limerait avec une scie.

Je ne suis pas un adversaire des gratte-ciels ou des chaumières. La modernité vieillit si vite qu'il en faut autre tous les jours.

«On vient de démolir un coin charmant du Vieux-Paris: on a jeté bas la Grande Roue».

Ce qui compte seul dans le nouveau, c'est ce à quoi nous ne sommes pas encore adaptés. Tout ce qui est vivant est plein de surprises, — est nouveau.

Mais le nouveau aux surprises, salvatrices maintient en vie celui qui ne le fuit pas.

Mille combinaisons quotidiennes de vieilles trajectoires créent des vagues monstrueuses ou des tourbillons imprévus — l'accident qui nous sauve du gâtisme.

Le feu dans votre paille, voilà qui vous réveille! Le cher danger fait étinceler les coeurs comme des briquets.

Batte ses propres records! Se dépasser sans cesse en altitude et en audace! Lâcher sa fiente sur ceux qui ont donné le pôle et son grand ciel muet pour une saucisse aux choux et le hôte abêtissant!

Mes seuls amis sont des recordmen qui finiront par se casser la tête au cours de leurs exploits.

Que les athlètes poussifs se fassent aviateurs, de que les aviateurs aveugles se fassent machinistes au phare surréel — le nouveau toujours étreindra leur coeur, et la basse satisfaction des bêtes qui digèrent fuira leur ventre et leurs yeux qui ne connaissent pas la langue!

Pas de sieste après les repas. Mangez debout, et en route! Je n'ai jamais si bien dormi que la tête sur la valise diplomatique. La dure rend dur.

Ceux du record ne regardent jamais derrière eux, et leur seul but est de se mordre les talons à force de vitesse autour du globe terrestre. Les sportifs n'ont pas le temps de tirer les sornettes. A leur passage, les coeurs sonnent les cloches; ils éveillent le bétail dans l'étable et les violons chez le luthier. Il font et s'entr'ouvrir comme des fleurs d'eau les livres dans les bibliothèques.

Les sportifs écartent le doigt revolver de la tempe — en arriver à la nuit, n'en sera-t-il pas toujours temps! — mort et sommeil, nuit et obscurité, demain, demain!

Nous ne voulons arriver à rien.

ШИМИ НА ГРОБЉУ ЛАТИНСКЕ ЧЕТВРТИ

Зенитистички Радио-Филм од 17 сочиненија

Љубомир Мидић — Загреб

Поље крај Петрограда. Татлинов споменик разбија санте облака. На врху Радио-Централа + 400 м. Ждере поплаву трзаја Азије Европе Балкана Америке Кине и Јапана. Стрши глава вечно живог буржуја на оштром громобрану.

Мрежа: МОСКВА—Петроград—Токио—Пекинг—Бомбај—Ца-риград—Александрија—Београд—Загреб—Милан—Праг—Варшава—Рига—Берлин—Лондон—Њујорк—ПАЗИЗ.

Ориентаероплани чекају на одјурење над све континенте Глобуса. Радио-постаје у рукама зенитиста. Татлин Радио-централа прима:

ПОСЛЕДЊЕ ВЕСТИ

I. ГРОМОБРАН НА ЛЕВО!

Петроград 1. фебруара. Својом снагом напети хиљаду-деветдесетдесетипри лук! Смртоносно зујање око Зимске Палаче. Громобран још више на лево! Не устајте док се свира Марсејева. Руска Револуција за нас је већ стара. Засучите рукаве! **Човек-Машина:** НОВА АРХИТЕКТУРА! Још увек на лево!...

Владимир Татлин

II. УКИДАЊЕ ЧРЕЗВИЧАЈКЕ И КОНФЕРЕНЦИЈА У ЂЕНОВИ.

Москва 1. фебруара. Да! Пењати се аеропланима у облаке. Дигнути револуцију свију песника и пронаћи НОВЕ ФОРМЕ. Сверуска чезвичкаја укинута је. Сви руски песници морају бити футуристи. То тражи живот и част Совјетске Русије у Ђенови. Лењин се не вози у аутомобилу и зато не иде на конференцију. Луначарски мрзи имажинисте јер носи енглеско одело и француске рукавице. »На лево! На лево« — громобран!

Владимир Мајаковски

III. МИКАДО ИМА ЖУТИ КЉУН

Токио 1. фебруара. Немачке књиге на јапанском папиру врло су јефтине.

KOKORO — KOKORO — KOKORO —

СРЦЕ. Мала Хотогоизу умрла је од жалости што не виђе Јљубомира МИЦИЋА и лепе јапанске ноге његове жене.

«Hito koe wa.
Tsuki ga naita ka
Ho-to-to-gi-su»

(Један једини глас! Зар је месец звао? Била је само Хотогоизу.)

Микадо има жути кљун. Очи зуб га боли од кљувања Источног Сибира. Јапански сунцобрани путују за Париз као заштита француске гениалности од сунчаног салварзана. НОВИ ДУХ. Гејше полазе као милосрднице без црвеног крста.
Kamakura. Oi! Mate!

Кио-То

(* Ој! Чекајте!)

IV. ЦРНИЦЕ СУ СЛАТКЕ КАО ГЛОГИЊЕ

Пекинг 1. фебруара. Не! Не! Више не маримо за Европу. Кинески зид је утврђен. Топови из јапанске трске кулају. Бришу се Будини знакови са чепа јер су слични крсту. И овде је познато да је Исус Христос препричавао индијску филозофију. Једу се и пеку БЕЛИ ЈЉУДИ као јагањци. Монт-Еверест велики је понос Индокине. Црнице су слатке као глогиње. Модре тице рађа само Хималаја само Хималаја.

Кинг—Пинг

V. САБЛАСТИ И ДУСИ ХРАНЕ МОЈЕ КОСТИ.

Бомбај 1. фебруара. Ја потомак Калигарија и индијских факира не гутам ватру али плешем на временском платну свечовечну трагику. Сабласти и дуси хране моје кости. ХИПНОЗА. Магија. Окулт. Филм: НОВИ СТИЛ. Сугестија — нови ритам. Ја сам Чезаре-Месечар. Верујем у зенитизам. Не вичите да не падам! Ја ћу на месечини плесати поврх Татлиновог споменика. Дизати се а не падати!

Конрад Фајт

VI. ЛЕШ ПРУСКОГ ОФИЦИРА У ТРБУХУ СУЛТАНА МЕХМЕДА

Цариград 1. фебруара. Пјер Лоти становао је под сукњама у харему. Његова морнарска капа вис на Аја Софији. Колпортери бесомучно реже на велика слова Р. Ф. и извикују »ЗЕНИТ«. Дарданеле бљују пождеране мине и торпеда из 5.916. године. Уместо морског пса који је под водом угризео за леву сису и десно супротколело ЛЕДИ МОРГАН кад је путовала у помоћ Србији — вади мој кино оператер леш пруског официра из трбуха Султана Мехмеда. Ја филмујем комику. Бежим из Лондона да се у лице не насмејем Лојд Џорџу кад је предузео да он спасава Европу у Ђенови. Црвени галевови кљују

THE KINGTOWN OF ENGLAND
THE IDLE CLASS

Нова ориенткомитрагија америчког зенитисте. НОВИ ФИЛМ у 17 сочиненија. Цена 1.000.000 долара. Аја Софија вис данас на лево.

Чарл Чаплин

VII. УНОШЕЊЕ САХАРСКЕ ПРАШИНЕ И ЕГИПТАСКЕ НОЋИ НА БАЛКАН

Александрија 1. фебруара. Сфинга египатске пирамиде то није наша меланхолија. Зенит је НОВИ БОГ. У очима носим сахарску прашину и египатску ноћ на Балкан. Поклон са сузама најдивљем песнику Балкана. Живео зенитизам!

Нина-Нај

VIII. ТРИ ШЕШИРА ГРАНАТОМ ПРОБОДЕНА ПЕВАЈУ

Београд 1. фебруара. Краљ се жени. Авала чува гроб »непознатог« војника. Крст му је у срце за-

боден. У срце! Комитама строго забрањен улаз у Европу да не срамоте »вековечну суверену државу Хрвата«. Видовдански Устав не признаје зенитизма јер искључује Краљевића Марка и Латине а воле Русију. Москва се нерадо и мрко спомиње само у Народној Скупштини и без приволе Хрватског Блока. Министарски Савет забрањује БАЛКАНИЗАЦИЈУ ЕВРОПЕ под претњом казне смрти на истим вешалима и ужету које је омастио

НЕПОЗНАТИ БАЛКАНСКИ ЧОВЕК

на путу у вечну Албанску Трагедију. Исто тако пречи Министар Просвете стварање конструктивне балканске Цивилизације. »Одби се бисер грана од јоргована! Терај кера! Ја сам први сликар зенитиста. Три шешира гранатом прободена певају: »Ајд на лево братац Стево...«

Мих. С. Петров

IX. ШИМИ НА ГРОБЉУ ЛАТИНСКЕ ЧЕТВРТИ

Загреб 1. фебруара. Шими! Шими! Шими! Воња стари леш обложен у восак и пудер. Јљуди само у цеповима. Песници у лисницама издавача и новинских хвалоспева. Голе жене у чашама шампања. Шими! Шими! Шими! Сав град се ушмио. Сва лица — маске. Све улице — банке. Принц Карневал увек је жив. »Ах Шими« — цвокоћу кроз прозирне подсукње централни вентилатори. »Ох Шими« — стећу натегнуте хлаче и меснате полуге шибера и лихвара. »Ух Шими« врхунац европске цивилизације. (Загреб је И у Европи.) ДОК РУСИЈА ГЛАДУЈЕ — ЕВРОПА ПЛЕШЕ ШИМИ. Хеј балкански човече! Сипај ватру у очи! — О како је некада дивно било кад се смело страхопоштовањем закивати под репове аустромаџарских кобила! — Ох како је лепо било кад смо били Аустрогаража. Југославенској Академији предлажем, да у зоологији промени име жохара

PERIPLANETA ORIENTALIS

у

PERIPLANETA OCCIDENTALIS

Латини из мржње на нас назвали су жохара оним првим именом.

СВИРАЈ ЦИГО БОГАРА ТИ ТВОГА!

Јљубомир Мицић

X. ИТАЛИЈАНСКИ ШОВИНИЗАМ

Милан 1. фебруара. Само Талијани могу бити футуристи!

Ф. Т. Маринети

XI. ЧЕШКИ КУБИСТИ ЈОШ УВЕК ИМИТУЈУ ФРАНЦУЗЕ

Праг 1. фебруара. Жишковици јуришају споменик Светог Вацлава. Чешки кубисти још увек имитују Французе.

»DEVĚTSIL«

одриче се председника Ч. С. Р. јер не слуша Радио Татлин: ЗЕНИТИЗАМ! ПАЗИ — ОТРОВ! Назадр!

Карел Тајге

XII. ЛАСО СВИМА ОКО ВРАТА КОЈИ НИСУ ЗЕНИТИСТИ

Варшава 1. фебруара. Експедиција на СЕВЕРНИ ПОЛ ДУХА запела. Још нисам пронашао средство да уништим све идиоте на земљи. Пољска крв ипак није млеко али није ни вода. Хелена има балкански темперамент. Зар само ИДИОТИ имају плаву крв и плесу Шими? Ласо свима око врата који нису зенитисти! Ух сунце им јарко — они не знају да су сви зенитисти генијални. Ласо свиницима!

Валериј Пољански

XIII. ГРАДЊА ЛАНЧАНОГ МОСТА ИЗМЕЂУ ВЛАДИВОСТОКА И ОДЕСЕ

Рига 1. фебруара. Конструкција! Сви Брианови пси не могу стати у Пастеров завод. Реализација! Ди-

жите одмах још 1000 кубистичких споменика. ПОБЕДИТЕМО ЕВРОПУ и без Ђенове. Треба брзо надмашиати нову звезду Америку. Градите ланчани мост између Владивостока и Одесе. Геометрија! Централни успон: МОСКВА. Чарл Чаплин је задудио Западну Европу и више га воле од Лењина. Харало! Сви кинематографи: III. интернационала! НОВА УМЕТНОСТ: лева — наша — зенитистичка! У рукама је бунтовника који воле матушку Русију. Стара Европа до несвести плеше Шими. Ја вам велим начало Господње: А ИПАК СЕ КРЕЋЕ!

Иља Еренбург

XIV. ЕУКАЛИПТУС — МЕНТОЛ С ДУХАНОМ И ПИВОМ

Берлин 1. фебруара. Немци се хране ратном отпштом и Музејима. (О првена соли Шпартакуса!) СТИНЕС законити наследник Кајзера Вилхелма II. прогони првог дадазофа зато јер сам пореклом Славен и антипудеист. Подигли смо Анти-Дада-кабарет на главама пруских јункера и вртимо вртуљак презентизма Бр. 8998. Еукалиптус — Ментол с духаном и пивом узима се дневно 10—12 бонбона.

Раул Хаузман

XV. СЕСТРЕ ИЗ ПЛЕМЕНА ХЕРЕРО

Лондон 1. фебруара. Мене боли Нови Свет. Сестре моје из племена Хереро — дођите! Сефрадете последња МОДА Енглеске. Иван Гол је највећи песник у Западној Европи. Уа! Уа! Уа! Клер Гол

XVI. НЕ ЧУЈЕ СЕ ЖАБОКРЕКЕТАЊЕ

Њујорк 1. фебруара. Тохувабоху! Дада непознат. Осамсто тона свакосатно гореподизање. Не чује се жабокрекетање. (Славонијо сунце ти!) Стотину хидроплана сланоморски ваздухолет висина 80 катова. Станујем Лифт покретна увиспостеља. 500 аутомобила преко моје главе костипуцкетање несамилост. Америка локот небодери уширокотрачују СЕВЕХОД (Славонијо дижи суккљу! Лези деееее-војкооо!) Цеп-банд зенитистичка музика. 36 сифонфлаша — бруит. Пролеткулт фине шилате цип цип ципелеле Мис Мери. Луд је човек. Мери-мариморимуримиријада.

Драган Алексић

XVII. ДЕКОЛТЕ НА ЛЕЂИМА И ВЕРА ШО ЦИПЕЛЕ

Париз 1. фебруара. Еј ви барбари. Зенит — Бокс — Меч. Ми сисемо вашу ПРАКРВ. Дођите. Газите врхунац сексус цивилизације у дворанама мондених плесова. Деколте на леђима и Вера ШО ципеле првокласни производ Париза. Фокс-трот Шими плес у свим просторијама Лувра. ПАРИЗ ГОРИ. Сутра путујем преко Балкана. Хура! Хура! Хура!

Иван Гол

I. ЗЕНИТИСТИЧКИ ЗБОР У РОДЧЕНКОВОМ КИОСКУ Састајак свију зенитиста осим Маринетиа СУТРА у Родченковом Киоску у Москви. Одржаће се I. ЗЕНИТИСТИЧКИ ЗБОР — веселе задушнице за покој благоупокојених у највећем гробљу латинске четврти. Чарл Чаплин и Конрад Фајт невинене сензације зенитистичког Радио-филма од 17 сочиненија. Младежи испод 16 година улаз — слободан. Почетак тачно у 12 сати — ни пре ни после подне. Музика: зенитистичка: БАНДЕРИЈ. Улазнице продају дневно: све зенитистичке постаје на Глобусу. Цена за све једна: 17 зенитира (у никој другој валути новац се не прима!)

VALETTIODE

Franz Richard Behrens — Berlin

I

Elegie nationale

Europas Hemd

Campecheblau

Campechegrau

Campecherot

Campecheschwarz

Campecheviolet

Carmin

II

Südpolchanson

Herz versengt

Hesperidin

Homochinin

Homocinchonidin

Hydrocinchonin

Hydroconchinin

I — gar — s — urin

III

Alaska um Valetti

Mort x e hoch x d x — (x — 1)

Mort x hoch 2 e hoch x d x — e x (x hoch 2 — 2

x + 2)

Mort x hoch 2 e hoch x d x — e hoch x (x hoch

3 — 3 x hoch 2 + 6 x — 6)

Mort x hoch 4 e hoch x e hoch 1 x — e hoch x

(x hoch 4 — 4 x hoch 3 + 12 x hoch

2 — 22 x + 24)

Mort e hoch x durch x d x

Mort jodgrün Frauen möchten mit Männern

Träumen Minus unendlich.

Louis Lozowick — New York

Kompozicija

THE FAMINE

Simon Felshin — New York

There is famine in Holy Russia,
And after the famine plague.
Tears are mingling with the waters of the Volga.

Oh Christian nations
Are you then preparing a Calvary
For this Saviour People,
And will there be a new crucifixion?

Take pity!
Suffer not the little children to otarvel!
This people of heroes and martyr
Cries to you!
Tears are mingling with the waters of the Volga.

MAKROSKOP

IPAK SE KREĆE. Nadasve značajno delo! Delo ruskog pesnika Ilje Erenburga o novom duhu, možda je najznačajnije što je uopšte napisano o novoj umetnosti, o novim poetima, o realizaciji koja treba da je najbitnija, o novoj skulpturi koja treba da je: arhitektura. Delo govori o novom stilu kao biti budućeg i savremenog života koji ga stvara. Određuje smernice u sve pravce i povlači sintetičnu liniju iz sviju pokreta koji su dali bar po jedan plus novoga vremena. To nije »studija« u zapadnoevropskom smislu nego kaleidoskop ili mozaik sviju novih duhova što su doprineli toliko da Erenburg može tako sigurno i zajedno s nama uzviknuti: IPAK SE KREĆE! Film se odmotava, niže se pred nama čitava legija nepriznatih vojnika i bojovnika u celom svetu koji stvaraju novo. Jer novi pesnici i duhovi da ništa drugo nisu dali nego samo bazu za internacionalnu umetnost njihova smelost i napor morali bi ulevati respekt i poštovanje. Sva nova umetnost je internacionalna i to je za progres čovečanstva njen prvi i najjači pozitiv. Radimo svi zajedno iz sviju zemalja, nesebično i s mnogo odricanja. Zajednička akcija je napetost ista nad Moskvom, ista nad Parizom kao i nad Los Angelesom. Novi jezik koji je preteča nekom nepoznatom esperantu. Svi smo blizu i osećamo se čovečnije. Jedan posao delomično je izvršen: konstrukcija. Bunt i revolta još uvek se vrši i daje puls novom stvaranju. Dolazi na red: realizacija. Pripreme su svuda dovršene. Samo treba pristupiti radu koji je uvetovan promenom sviju starih čardaka i sredina. Eno: 1. Tatlinov Spomenik, čija je visina 400 m. (Eiffelov toranj 300 m) treba da se podigne. Dva cilindra, jedna piramida — staklo. Okružena železnim spiralama »Savremena dinamika izražena u spirali« — veli Erenburg. 2. Rodženkov kiosk koji zadivljuje kako je kubizam našao svoju realizaciju i izraz (Ruski kubizam: konstrukcija, realizacija. Francuski kubizam: dekorativna ornamentika!) 3. Novi most u New-Yorku i t. d.

Sve to čeka svoje vreme. Sve čeka na jedno visoko upinjanje i let. U knjizi nalaze se uz reprodukcije Doesburga, Lipsica, Lisickoga, Légera, Picassa Tatlina, Rodženka, isto tako Farmanov Goliath (aeroplan), Caproniev Hydroplan, Novi Most u New-Yorku, kao i engleske lule od A. Dunhilla i foto Charlie Chaplina. Čudno srodstvo a ipak zajednica!

Kao pretstavnici »bojovnih časopisa« nove umetnosti i duha spominju se: Francuska, Belgija, Nemačka, Holandija, Italija, Španija, Švajcarska, Čehoslovačka, Mađarska, Poljska, Rusija, Južna Amerika, Severna Amerika. Da ne postoji »Zenit« Jugoslavija sigurno ne bi bila ušla u ovo kolo. Ali ovako kao jedini takov časopis spominje se i »Zenit« odmah na sedmom mestu i ako sama Jugoslavija ne će da čuje za njega.

G. Erenburg može da se ponosi što je Rus i što je baš kao takav napisao ovo delo koje je jedino ove vrsti — putokaz vedar s puno vere u budućnost. »Moja revolta nije bila u ime slobode, nego PROTIV SLOBODE, za organizaciju, za razum, za akciju, za jasnoću« — veli Erenburg. Zdravo Nova Rusijo!

P. S. Pošto je knjiga izašla, mi ne donosimo nastavak uvodu »Ipak se kreće.«

DIE NEUE WELT. Antologija najmlađe američanske lirike izdala je Claire Goll u nakladi S. Fischera, Berlin. Iz predgovora koji je pisan bez zanosu ali pregledno i određeno s merilom jednog modernog pesnika doznajemo i interesantno je, da su novo pesništvo u Americi propagovala u početku poglavito žene. Revija »Poetry« koja još i danas izlazi u Chicagu iznela je tri najjača predstavnika mlade generacije: Carl Sandburg, Nikolas Vachel Lindsay, Edgar Lee Masters. Sandburg poreklom je šved. Taj »mladi Verhaeren« kako veli gđa Goll, 1916. protestuje u svojoj knjizi »Chicago« protiv civilizovane bestijalnosti rata, zarobljenju i odljudivanju Crnaca.

Lindsay »moderni Trubadur« peva protiv alkohola u tonu revolucionarnog jezika a Masters koga Amerikanci upoređuju sa Balzacom (»Comédie humaine«) i u iznošenju duše sa Dostojevskim — što nam se čini dosta preteranim. Ovako svršava gđa Goll: »Jer »Novi Svet« je zemlja samo jedne budućnosti, dok zemlja budućnosti je Rusija.« Zastupani su sledeći pesnici: Grace Hazard Cokling — Max Eastman — Arthur Davison Ficke — John Gould Fletcher — Robert Frost — Arturo Giovannitti — Marsden Hartley — Orrick Johns — Alfred Kreymborg — Vachel Lindsay — Amy Lowell — Edgar Lee Masters — Harriet Monroe — James Oppenheim — Ezra Pound — Cale Young Rice — Lola Ridge — Edwin Arlington Robinson — Carl Sandburg — Francis Treat — Louis Untermeyer.

Same pesme ne iznenađuju. Iako »miriše« Amerika, snaga, širina, i ako Sandburg veli za Chicago: »Grad širokih pleća«, još uvek više miriše Evropa i evropska poezija koja je dala puls toj poeziji »Novoga Svetla«. U antologiji nalaze se još pesme Crnaca i Indijanaca koje više iznenađuju od evropeizirane američke poezije. Iznenaduje rođena a ne nameštena jednostavnost izraza: »Umoran sam od posla. Umoran da drugima izgrađujem civilizaciju.« (Fenton Jonson).

Gđa Goll izvršila je svoju evropsku dužnost priredivši ovu antologiju savsesno prema originalima i u saradnji sa nekoliko američkih pesnika.

»BEIII« — OBJET — GEGENSTAND. Početkom marta u Berlinu počinje izlaziti ruski međunarodni časopis za savremenu umetnost pod uredništvom L. Lisickoga i Ilje Erenburga. Časopisu je svrha da osvetli i informiše Rusiju o savremenoj modernoj umetnosti kao i Zapadnu Evropu o ruskom umetničkom životu. Nekoje članci biće štampani francuski i nemački. Prema štampanom prospektu u časopisu će saradivati sledeći moderni pesnici, slikari, skulptori, arhitekti, glumci, režiseri i t. d.: RUSIJA: S. Jesenjin, V. Majakovski, Malevič, Rodženko, Tatlin I. Punin, Evreinov, Mejerhold, Tairov.

FRANCUSKA: J. Romain, B. Cendrars, W. George, Ozenfant, A. Salmon, Gleizes, Léger.

NEMAČKA: I. Goll, G. Benn, C. Sternheim, C. Einstein, R. Hausmann, Feininger.

JUGOSLAVIJA: Ljubomir Micić.

ITALIJA: A. Soffici, Severini.

ŠPANIJA: G. De Torre, V. Huidobro.

BELGIJA: F. Hellens.

HOLANDIJA: T. van Doesburg.

MAĐARSKA: L. Kássak, B. Uitz.

AMERIKA: Charlie Chaplin.

U drugom broju izći će članak Ljubomira Micića: ZENITIZAM NAD BALKANOM.

GORUČI GRM. Ne samo da ima mnogo rdavih pesnika koji nekim čudnim sticajem okolnosti ulaze u »literaturu«, nego ima još jedan put slobodnog i »lakog« ulaza: prevod. Bio je skoro jedan slučaj ženskog snoba (A. Cella) za čije prevode se neki »kritičar« toliko zalazio i našao da su bolji od originala (O sukno sukno!) Evo drugi slučaj muškog snoba (Z. Gorian) koji se debelo potpisao na »jednu antologiju« nemačke lirike koju je tako zdužno upropastio. Pred svakim imalo savestnijim srednoškolskim profesorom morao bi ovakav dak da sedne i dobije treći red. Od nekih zagrebačkih stupcolizaca bili su knjiga i prevodilac — hvaljeni. Da je to skandal nije vredno trošiti reči kao i na to da se dokazuje kako »prevodilac« ne zna našeg jezika ni toliko koliko jedna švelja i na to kako za sastav jedne antologije treba mnogo više sprema i pesničko-umetničkog talenta koji se ne da zatajiti i ničim maskirati.

Ovde je slučaj i dužnost da mi branimo dobre nemačke pesnike koji su ovom knjigom unakaženi i pred svakim sudom imaju pravo da traže otštetu za oštećenje njihovog vlasništva, li da se začudimo koliko je rdavih pesnika ušlo u tu knjigu na štetu pravih reprezentanata nemačke savremene poezije. Iz pogovora i predgovora doduše vidi se da ne nosi krivnju sam »prevodilac« nego i njegov »savetnik« J. A. Kalmer, koji je pokazao posvemašnje neznanje i plitkoću govoreći o ekspresionizmu, o njegovom »duhovnom vođi« H. Mannu (Gosp. »savetnice« pokrite se! Kako ste i vi ušli u tu »antologiju«?) te napokon o nekom Kasacku izvalio nesavesnu ali tešku blezgariju, da je »jedini Goete — pesnik našega vremena.« Mi pišemo ovoliko samo radi onih nemačkih pesnika koji nisu zaslužili ovu sudbinu u našoj zemlji posredstvom dvaju šarlatana koji su zaslužuju i batine isto kao i onaj što je napisao predgovor francuskim pesmama jedne Suknje.

KNJIGA VECNOSTI. Filigrani Siba Miličića. Dok smo o njegovim slikama imali bar nešto da kažemo, s ovom knjigom »večnosti« smo u neprilici. Što da kažemo o ovom »modernom« pesniku? Po svojim pesmama je bleđi i naivniji nego »uvaženi« plagijator g. Krklec koji isto (kako je poznato) piše »pesme« pošto je pročitao nekoliko pesnika. A i »moderan« je Miličić kao krapinski čovek. Slika i prilika! S tom razlikom, da Miličić u svojim godinama ne će više doći »pameti« dok se onome mladiću oprašta i još uvek ima vremena da se popravi i ne prepisuje. Ipak je nepojmljivo da se svi ti starakoviči danas računaju u »nove«, »moderne« i »mlade« (čovek kad ih čita ima osećaj da će roditi mlade.) Treba pročitati pesmu »Skerc« na 56. strani pa da se svi uverite o golišavosti starmladog poete i zastupnika kozmoanemije u Jugoslaviji. Inače autor po svom nepoznatom uverenju spada u srodnu beogradsku grupu — početnika.

IZ REDAKCIJE. Urednik ovog časopisa izjavljuje da onaj »Ispravak« koji je objavljen u februarском broju u preprodanom časopisu »Kritika« nije potpun nego polovičan i neautentičan a za izigravanje zakona imaće prilike g. nominalni urednik da se opravda pred sudom.

Izdavač i odgovorni urednik LJUBOMIR MICIĆ.

Tisak »Tipografija« d. d. Zagreb.

ČITAJTE
prvu filmsku reviju u Jugoslaviji

KINOFON

Izlazi svakog 1. i 15. u mesecu.
Cena 2 dinara.

Redakcija i administracija:
Zagreb, Mošinskijeva ulica br. 6.

Charlot

Nove knjige

- Dinara
- Čehov A. P. (prevela D-r Milica Bogdanović)
TRI SESTRE, drama u 4 čina, izdanje lat. 8—
- Чехов А. П. (превела Др. Милица Богдановић)
ТРИ СЕСТРЕ, драма у 4 чина, издање хрп. 8—
- Vidrić Vladimir, PJESME, s predgovorom
Jovana Dučića 6—
- Izdanje na finom papiru 10—
- Грчич Јован, ПОРТРЕТИ С ПИСАМА
(преписка Јаше Игњатовића, Вој. Ј. Илића,
Љ. П. Ненадовића, П. Марковића-Адамова,
С. Матавуља, М. П. Шапчанина) 10—
- Lubaczewski Dr. T., POLJSKA (Poljska u
prošlosti, Savremena Poljska, Državno ure-
đenje, Agrarna reforma, Vode naroda, Sa-
vremena literatura, Likovna umjetnost, Pri-
rodno bogatstvo, Industrija) (prilog karta
Poljske) 6—
- Lucerna C., ASETETA. Legenda iz davnih
vremena. Luksuzno izdanje za poklone 10—

Knjižara Z. i V. Vasića Zagreb.

DIONIČARSKO DRUSTVO
prije MÜNCHENGRÄTZKA TVORNICI CIPELA

ŠANDOR EBENSPANGER, ILICA 2

POZOR SAMO 15 DANA OCCASION

Velika
inventarna prodaja

ŽENSKIH POLUCIPELA

u raznim fazonama i vrstama

1 par samo po K 360, 392, 423, 461, 523, 633

Kožnate kućne cipele (Morging Schoe) K 128

Izvanredno snižene cijene.

Najbolja, najtrajnija i najsigurnija embalaža

jest onaj ovojni materijal, koji pruža najveće probitke svim strukama, koje razasliju bud kakovu robu, bilo poštom, bilo željeznicom.

Valovita ljepenka

(Wellpappe) u uporabi najjeftinija je embalaža, pruža najveće osiguranje protiv loma staklene robe, boca, jaja i svake ine lako lomive robe. Valovita ljepenka lagija je od svake druge embalaže, prištedjuje dakle mnogo poštanskih troškova. Valovita ljepenka daje se savijati, tilava je, trajna je i otporna, ne krši se dakle prigodom transporta tako lako, kao tanki drveni sandučići. — Nadalje dobavljamo Vam iz mnogobrojnih strojevima izvrano opremljenih odjeljenja naše

tvornice kartonaža

sve u obzir dolazeće vrste embalaže od ljepenke i papira: Sve naše proizvode dobavljamo Vam po volji bez tiska ili tiskano u knjigotisku, kamenotisku, jednobočno ili mnogobočno, u najso- lidnijoj, najboljoj i najkulantnijoj izradbi, kao što se ovi proiz- vadjaju već 24 godine kod naše tvrtke:

Kromolitografska tvornica

Rožankowski i drug d. d.
Zagreb, Savska cesta 27-29, Telefon 4-80.
Utemeljeno 1898.

Veresi i drugovi, Zagreb

Nakladno i grafičko reprodukciono poduzeće
Zagreb, Marovska ulica 21, Telefon broj 11-78

Izrađuje:

Klišeje, auto- i fototipije, za tisak u jednoj i više boja.
Crteže za reklamu, plakate, etikete, tiskanice.
Dionice i vrijednosne papire.

MEĐUNARODNA BANKA D. D.

TELEFON
11-19 i 23-98.

ZAGREB
GAJEVA ULICA 8

FILIJALA:
BEOGRAD, TERAZIJE 23.

Ukamaćuje uloške do
daljnega sa

5% (pet posto)

Dioničarsko društvo

„MERKUR“

veletrgovina i konfekcija papira

Telefon 17-95 — ZAGREB — Ilica broj 31.

Brzjavni: Papmerkur

**Bogato skladište
pisaćeg i risaćeg pribora.**

GRAND-RESTAURANT NOVA PIVANA PARISIEN-MARMOR-BAR

ZAGREB, DRAŠKOVIĆEVA UL. 24. TELEFON 1-39

SENZACIONALNI RASPORED

IZVRSNA KUHINJA
TOPLA I HLADNA JELA DO 1 SAT U NOĆI.

Švicarska tvrtka

veziva, svila, žensko rublje, manufakturna
i kratka roba prodaje na veliko

E. Künzli

Zagreb, Ilica 25 (podrum).

Ulaz kroz Hrv. Sveopću Kreditnu Banku.

Trgovina manufakturne robe na veliko

N. D. Mandić

Zagreb, Palmotićeva ul. 19, Telefon 6-99

**Preporučuje
svoje skladište
uz solidne cijene.**

Štofovi na veliko

kod

Adler i Büchler

Zagreb

Marovska ulica broj 5 (dvorište).

Centralna eskomptna i mjenjačna banka

dioničarsko društvo

Zagreb, Ilica broj 26.

Telefon ravnateljstva 8-78, blagajne 15-30.

Brzjavni naslov: Brodbanka.

Dionička glavica K 75.000.000.—

Pričuve preko K 22.000.000.—. Uloži preko K 45.000.000.—.

Podružnice: Brod n/S., Osijek, Djakovo.

Prima naloške na knjižice i u tekućem računu uz najbolji
kamatnjak. Novi ulošci vraćaju se odmah i bez otkaza.

Daje mjenbene i kontokorentne vjeresije, finansira trgo-
vačke i industrijalne poslove uz najpovoljnije uvjete.

Obavlja sve burzovne poslove, kupuje i prodaje devize,
valute i efekte, izvršava sve naloge brzo i kulantno.

Prispjeli prvorazredni pravi engleski štofovi

za odjela, raglane, ulstere, zimske kapute, krznene
kapute (Stadtpelze) itd. Vlastite krznarske radionice.

Telefon 4-96

S. Prägera sinovi (Jakov i Edo Präger), Zagreb

Jelačićev trg 1